

# AKSATKIN İLE KULMIRZA

## Kaynakçalar:

Aksatkin ile Kulmırza. (2012). İçinde A. A. Akmataliyev (Ed.), *Eldik poemalar*. Biiyiktik.

## GENEL BILGI

### Destan

*Aksatkin ve Kulmırza*, Kırgız sözlü edebiyatında önemli bir destandır. Destanın günümüze ulaşan birçok farklı anlatımı vardır. Bazı anlatımların sadece belli bölümleri korunmuş, bazıları ise efsane şeklinde anlatılmıştır.

Destanın birçok örneği, Kırgızistan Bilimler Akademisi Cengiz Aytmatov Dil ve Edebiyat Enstitüsü Yazmalar Fonu'nda bulunmaktadır. Bunun yanında, halk arasında anlatılan farklı örnekler de zamanla derlenmiştir. Destan farklı kaynaklarda farklı adlarla geçer ve başkahramanları çoğu zaman tarihî kişiler olarak anlatılır.

Destanın ilk kayıtlarından biri Türkolog Vasiliy Radlov tarafından yapılmıştır. Radlov'un metninin Kuzey Kırgızlarından derlendiği düşünülmektedir. Bu metin oldukça kısadır. Kısa bir nesir anlatımı ve yirmi altı mısradan oluşan bir şiir bölümünden oluşur. Destanın farklı anlatımları Pamir bölgesinde ve Tacikistan'daki Cerge-Tal çevresinde yaşayan Kırgızlar arasında da görülmektedir.

Bu durum, Aksatkin ve Kulmırza'nın farklı Kırgız toplulukları arasında uzun süre anlatıldığını ve geniş bir bölgede yaşadığını göstermektedir.

### Arka Plan

Aksatkin ve Kulmırza, kavuşamayan iki gencin acıklı aşkını anlatan bir şiirdir. Eserde, toplumdaki eşitsizlikler ve katı geleneklerin insan hayatını nasıl etkilediği görülür. Ailelerin gençler adına karar vermesi ve evliliklerin önceden belirlenmesi, Aksatkin ile Kulmırza'nın evlenmesine engel olur. Birbirlerini sevmelerine rağmen kavuşamayan iki genç, sonunda bu katı düzenin kurbanı olur.

Eser kısa bir anlatıya sahiptir. Anlatımında ise hüznü ve ağıt havası taşıyan bir söyleyiş görülür. Sevdiğine bağlı kalan ve kavuşamayan gençlerin hikâyeleri, Türk halklarının sözlü edebiyatında önemli bir yere sahiptir. Kırgızlarda *Ölcöbay ve Kişimcan*, Kazaklarda *Kız Cibek ve Kozı Körpeş-Bayan Sulu*, Özbeklerde *Tahir ve Zühre*, Türkmenlerde ise *Sayat ve Hemra* bu türün bilinen örnekleridir. Dağıstan halklarının sözlü edebiyatında da benzer aşk hikâyelerine rastlanır.

## KIŞILAR

*Aksatkin*: Genç, güçlü ve duyguları derin bir Kırgız kızdır

*Kulmırza*: Kırgız-Kıpçak soyundan gelen genç bir adamdır

## ÖZET

Hikâye, Kırgız göçebe hayatında geçen Aksatkin ile Kulmırza'nın trajik aşkını anlatır. Genç ve güçlü bir Kırgız kızı olan Aksatkin, baharın gelmesiyle başlayan yazlağa göç hazırlıkları sırasında Kulmırza ile tanışır. Kırgız-Kıpçak soyundan gelen, güçlü ve saygın bir genç olan Kulmırza uzak köylerden gelmiştir.

Bir gün Kulmırza obaya gelir. Aksatkin onu karşılar, atını alıp bağlar. İkisi daha sonra fırsat buldukça bir araya gelir. Gündüzleri ve geceleri birlikte vakit geçirir, gençlerin oyunlarına ve salıncak eğlencelerine katılırlar. Zamanla aralarındaki sevgi daha da güçlenir.

Fakat Aksatkin başka birine sözlüdür. Babası onun için başlık parasını da almıştır. Aksatkin bu durumu Kulmırza'ya anlatır. Yine de ikisi birbirinden vazgeçemez. Sonunda Aksatkin'in iki ağabeyi Kulmırza'yı öldürür. Aksatkin, Kulmırza'nın ölümünden sonra yaşamaya dayanamaz ve canına kıyar.

Aksatkin ile Kulmırza yolun iki yanına gömülür. Bir süre sonra mezarlarının üzerinde iki ağaç büyür. Birinden kavak, diğerinden çınar yükselir. Ağaçların kökleri zamanla birbirine ulaşır ve birbirine sarılır. Böylece bu iki ağaç, hayattayken kavuşamayan Aksatkin ile Kulmırza'nın ölümden sonra da süren aşkını simgeler.

## OLAYLAR

**Baharın Gelişi** İlkbahar geldiğinde doğa yeniden canlanır. Yiyecek az olsa da toprak uyanmaya başlar. Söğütler tomurcuklanır, kayısı çiçekleri dökülür. Obalar yazlağa göç etmek için hazırlık yapar. Develer yüklenir, eşyalar bağlanır ve yola çıkılır. Herkes kendi işini sessizce yapar. Göç telaşlı değil, sakin ve düzenli bir şekilde ilerler. Herkesin içinde yeni bir mevsime kavuşmanın sevinci vardır.

**Cazı-Keçüü'de Günler** Aksatkin'in ailesi de Cazı-Keçüü yaylasına gelir. Babası burada yerleşecekleri yeri belirler. Eşyalar develerden indirilir, yurt kurulur ve günlük hayat yeniden başlar. Yayla yemyeşildir. Çiçekler açar, kuşların sesi her taraftan duyulur. Günler açık gökyüzünün altında işlerle ve oyunlarla geçer. Aksatkin için Cazı-Keçüü, huzur ve özgürlük içinde yaşadığı güzel bir yerdir. O günlerde henüz başına geleceklerden habersizdir.

**Aile Hayatı** Aksatkin'in aklında özellikle ailesiyle geçirdiği bu günler kalır. Babası işlerini yaparken annesi Aysuluu da kımız hazırlar ve ev halkına ikram eder. Aysuluu güzelliği ve zarafetiyle çevresinde tanınır. Aile birlikte yurtlarını kurar. Ahşap kafesler açılır, direkler kaldırılır, yataklar serilir. Herkes işini özenle yapar. Yurt, Aksatkin için ailesinin sıcaklığını ve birlikte yaşadığı düzeni temsil eder.

**Misafir Hazırlığı** Bir gün obaya bir misafirin geleceği öğrenilir. Aksatkin da hazırlıklara yardım eder. Yurdun kafeslerini düzeltir, yatakları hazırlar, suyu ve kımızı eksik etmez. Babası bir kenarda dinlenirken o da yapılacak işleri tamamlar. Gelecek kişinin kim olduğunu henüz bilmesi de oba misafir için hazırlanır. Yaylada sakin bir bekleyiş vardır. Bahar rüzgârı geniş bozkırın üzerinde eserken herkes gelecek misafiri bekler.

**Kulmırza'nın Gelişi** Bir gün obaya uzak yerlerden bir atlı gelir. Aksatkin, Kara-Kulca ve Sur-Taş tarafından gelen bu kişiyi uzaktan görür. Atı kara renkli, iri ve güçlüdür. Üzerindeki eyer takımları da çok özenlidir. Altın ve gümüş işlemeli kamçısı güneşte parlar. Atlı, Kırgız-Kıpçak soyundan gelen Kulmırza'dır. Soylu bir aileden gelen Kulmırza, sakin ve ağırbaşlı tavırla çevresinde saygı gören bir gençtir.

**Aksatkin'in Gözünden** Kulmırza yaklaştıkça Aksatkin onu daha dikkatli izlemeye başlar. Atın eyer kayışlarına, dizginlerine ve Kulmırza'nın at üzerindeki duruşuna bakar. Başındaki kalpak düzgün durur. Güçlü omuzları, kendinden emin hâli ve rahat hareketleri dikkatini çeker. Aksatkin, onun soylu bir aileden geldiğini hemen fark eder. Kulmırza'nın gelişiyse obada da bir hareketlilik başlar. Aksatkin ise ne olduğunu tam anlayamadığı bir heyecan ve hayranlık duyar.

**Aksatkin'in İçindeki Heyecan** Kulmırza uzun boylu, güçlü ve gururlu bir gençtir. Atını güvenle sürer, hareketlerinde ölçülü bir zarafet vardır. Aksatkin onu uzaktan izlerken hem meraklanır hem de ona karşı bir yakınlık hisseder. Kulmırza'nın her hâlinde ağırbaşlılık vardır. Daha birbirlerini tanımadan Aksatkin, onun gelişinin hayatında önemli bir yeri olacağını hisseder. Bozkırın sakinliği içinde bu karşılaşma ona yeni ve farklı bir duygu verir.

**İlk Karşılaşma** Kulmırza obaya geldiğinde onu karşılayacak genç erkekler yoktur. Aksatkin bu yüzden babasının yanına gider ve ona yardım eder. Kulmırza attan inince Aksatkin atını alır, götürüp bağlar. Babası misafiri karşılar ve yurda davet eder. Kulmırza da saygılı bir şekilde içeri girer. Babası ona kımız ikram eder. Obada insanlar günlük işleriyle uğraşırken Aksatkin'in gözü Kulmırza'dadır. Onun gelişiyse birlikte Aksatkin'in sakin geçen günleri de değişmeye başlar.

**İlk Karşılaşmanın Ardından** Aksatkin, Kulmırza'yı dikkatle izler. Başındaki kalpak, üzerindeki kıyafetler ve duruşu, onun soylu bir aileden geldiğini gösterir. Obaya girerken Aksatkin'in ailesine ve çevresindekilere karşı saygılı davranır. Sakinliği ve kendinden emin tavrı Aksatkin'in dikkatini çeker. Başını eğişi, dizginleri tutuşu, atının üzerindeki hâli bile genç kızın gözünden kaçmaz. Aksatkin, Kulmırza'ya baktıkça hem sevinir hem de ona karşı güçlü bir merak duyar. Bu karşılaşma onun için sıradan bir karşılaşma değildir.

**O Gün Obada** Aksatkin, Kulmırza'nın atını bağladıktan sonra babasına yardım eder. Yurdu hazırlar, yere yumuşak bir halı serer ve Kulmırza'nın dinlenmesi için yer açar. Eyerin üzengisini düzeltirken Kulmırza elini uzatır ve elleri bir anlığına birbirine değer. Aksatkin'in başparmağı deriye sürtünüp hafifçe kanar. Buna rağmen elini geri çekmez. Çok kısa süren bu dokunuş Aksatkin'in aklında kalır. Aralarında henüz söylenmiş bir söz yoktur, ama bu küçük karşılaşma ikisi için de farklı bir anlam taşır.

**Kımız İkramı** Aksatkin, taze kımız doldurup Kulmırza'ya ikram eder. Güneşte parlayan kımız, misafire gösterilen saygının bir parçasıdır. Aksatkin, Kulmırza'nın getirdiği güzel eyere de dikkat eder. Eyerin kayışlarına, üzengisine ve atına gösterdiği özene bakar. Kulmırza'nın her hareketi Aksatkin'in ilgisini çeker. O gün aralarında başlayan bu sessiz yakınlık, zamanla daha güçlü bir sevgiye dönüşecektir.

**Kulmırza Obadan Ayrılır** Kulmırza, Aksatkin'in ikram ettiği kımızı içer. Bir süre dinlendikten sonra yurttan çıkar. Aksatkin da onun ardından dışarı çıkar ve atını avluya getirir. Ata binmesine yardım eder. Sonra ellerini göğsünde birleştirerek onu uğurlar. Sabah güneşi obayı aydınlatırken ikisinin arasında söze dökmeyen bir yakınlık vardır. Aksatkin, Kulmırza'nın ardından bakarken hem sevinç hem de tatlı bir heyecan duyar.

**Gizli Buluşmalar** Kulmırza, Aksatkin'in babasının evde olmadığı zamanlarda obaya gelmeye başlar. Kimseye görünmemeye dikkat eder. Birlikte günlük işlerle uğraşır, fırsat buldukça konuşurlar. Bazen bir bakış ya da küçük bir gülümseme bile ikisi için yeterlidir. Bu gizli buluşmalar, birbirlerine olan sevgilerini daha da güçlendirir. Aksatkin, Kulmırza'yı görmekten mutlu olsa da babasının bu buluşmalardan habersiz olduğunu düşünerek tedirgin olur.

**Geceleri** Kulmırza geceleri de obadaki gençlerin arasına katılır. Ay ışığında akçölmök oynanır, gençlerin sesi ve kahkahaları geceye karışır. Daha sonra Aksatkin ile Kulmırza selkinçek adı verilen salıncağa birlikte binerler. Salıncak göğe doğru yükselip yeniden aşağı inerken ikisi de birbirine daha yakın hisseder. Yurkarda yıldızlar parlar, nehir ay ışığında gümüş gibi görünür. Bu geceler, ikisinin birbirine olan sevgisini daha da derinleştirir.

**Aksatkin'in Söyledikleri** Bir gün Aksatkin, Kulmırza'ya gerçeği anlatır. Kendisi başka birine sözlüdür. Babası Jumabay, onun için başlık parasını çoktan almış ve karşı tarafa söz vermiştir. Hayvanlar, altın ve başka mallar karşılığında yapılan bu anlaşma artık aileler arasında verilmiş bir söz hâline gelmiştir. Karşı taraf da düğünü beklemektedir. Aksatkin, bu sözden dönülmesi hâlinde iki ailenin de büyük sıkıntı yaşayacağını bilir. Bu yüzden Kulmırza'dan acele etmemesini ister. Onu da kendisini de zor durumda bırakacak bir davranıştan kaçınması gerektiğini söyler. Aksatkin'in içinde sevdiği adamla kavuşma isteği ile ailesine ve geleneklere karşı sorumluluğu arasında büyük bir çatışma vardır.

**Kulmırza Kararını Verir** Aksatkin, Kulmırza'ya içinde bulunduğu durumu anlatır. Kulmırza ise ne olursa olsun ondan vazgeçmeyeceğini söyler. Önlere ölüm bile çıksa, Aksatkin için mücadele edecektir. Ailelerin verdiği sözler, başlık parası ya da iki taraf arasında yapılan anlaşmalar onun için engel değildir. Aksatkin'la birlikte olmanın bir yolunu mutlaka bulacağına inanır. Kulmırza bir süre sonra yeniden obaya gelir. Atını evin yanına bağlar ve uygun zamanı bekler. Aksatkin, onun gözlerindeki kararlılığı görünce sevgisinin ne kadar güçlü olduğunu anlar. O gece ikisinin de içi huzursuzdur. Birbirlerine duydukları özlemle başlarına gelebileceklerden korkmaları iç içe geçer. Yine de birbirlerinden vazgeçmezler.

**Birlikte Geçirdikleri Kısa Anlar** Aksatkin ile Kulmırza fırsat buldukça baş başa kalırlar. Birlikte yemek yer, sessizce konuşur, bazen birbirleriyle şakalaşıp gülerler. Bu küçük anlar ikisine de mutluluk verir. Kulmırza'nın yanında Aksatkin'in kalbi heyecanla çarpar. Fakat her buluşmanın bir sonu vardır. Kulmırza ayrılırken yeniden geleceğine söz verir. Aksatkin gece annesinin yanında, kendi evlerinde dinlenirken bile

Kulmırza'yı düşünür. Başını yastığa koyduğunda aklı yine onda olur. Bir tarafta ailesinin beklentileri ve gelenekler, diğer tarafta sevdiği adama duyduğu özlem vardır. Sessizlik içinde birlikte geçirdikleri anları hatırlar ve yeniden görüşecekleri günü bekler.

**Üç Adamın Gelişi** Bir gece Aksatkin'in yengesi içeri girer ve evde kimin olduğunu sorar. Aksatkin kimsenin gelmediğini söyler. Tam o sırada üç güçlü adam içeri girer. Kulmırza'yı yakalayıp zorla tutarlar ve kalçasına vururlar. Evde bir anda korku ve telaş başlar.

Aksatkin olanları korku içinde izler. Kendini belli etmemek için sessiz kalır. Kalbi hızla çarpar, ne olacağını bilemez. Kulmırza'nın başına gelenleri görmek onun için büyük bir acıdır. Yine de zihninde birlikte geçirdikleri güzel anlar canlanır. Korkunun yanında ona duyduğu sevgi ve yeniden kavuşabileceklerine dair umudu da kaybolmaz.

**Sabahın Acısı** Sabah olduğunda Aksatkin dışarı çıkar çıkmaz olduğu yerde kalır. Kulmırza yerde yatmaktadır. Yakınında kılıcı durur, fakat kendisi artık kıpırdamaz. Aksatkin gördükleri karşısında dehşete kapılır. Kulmırza öldürülmüş, bedeni parçalanmıştır. Çevresinde köpekler havlar. Sabahın aydınlığı her şeyi bütün açıklığıyla ortaya çıkarırken Aksatkin'in dünyası bir anda kararır. Yanına diz çöker, titreyerek ağlar. Gözyaşlarını tutamaz. O an onun için artık hiçbir şeyin önemi kalmaz; geriye yalnızca Kulmırza'nın ölümü ve duyduğu büyük acı kalmıştır.

**Aksatkin'in Kurduğu Hayaller** Aksatkin, Kulmırza'nın ailesini düşünür. Babası Argınbay, çevrede tanınan, varlıklı ve saygın bir kişidir. Aksatkin bir zamanlar Kulmırza ile evlenip iki ailenin birbirine yaklaşacağını hayal etmiştir. Onun ailesinin gücünü ve saygınlığını düşünür, birlikte kurabilecekleri hayatı gözünde canlandırır. Fakat bütün bu hayaller artık sona ermiştir. Kulmırza ölmüştür ve Aksatkin'in kurduğu gelecek de onunla birlikte yok olmuştur.

**Babasının Merhameti** Aksatkin'in babası, kızını başka biriyle evlendireceğine dair söz vermiştir. Ancak kızının Kulmırza'nın ardından çektiği acıyı görünce onun hâline dayanamaz. Aksatkin'in gözyaşlarını ve sevdiği adama duyduğu özlemi görür. Sonunda kızına acır ve çevresindekileri toplar. "Kızım, Kulmırza için böyle ağlayıp duruyorsun. İstersen halkın içinden birini seçelim. Hangi adı istersen ona Kulmırza adını verelim. Kendi soyumuzdan birini seçer, ona sevdiğinin adını koyarız." der.

**Aksatkin'in Cevabı** Aksatkin babasının sözlerini kabul etmez. Halkın içinden başka bir erkek seçmenin, ona Kulmırza adını vermenin hiçbir şeyi değiştirmeyeceğini söyler. Kendisi erkek arayan bir deve ya da aygır arayan bir kısrak değildir. Sevgi, hayvan gibi alınıp satılacak ya da yerine başkası konulacak bir şey değildir. Onun kalbinde yalnızca bir kişinin adı vardır: Kulmırza. Kulmırza öldüyse, Aksatkin için de hayatın anlamı kalmamıştır. Başka bir erkekle evlenmek, ona göre sadece yaşayan ama ruhu olmayan bir beden bırakmak olacaktır.

**Aksatkin'in Yası** Aksatkin, acıdan titreyerek siyah saçlarını beline dolar. Sesi kısık ve hüzünlüdür. Yüreği kayıp ve özlemle doludur. Gururlu adamlar kızıl atlarıyla yanından geçip gider, ama hiçbiri ona teselli vermez. Kimse ona yardım etmez, kimse acısını hafifletmez. Aksatkin tek başına kalır; yüreğindeki acıyı ve özlemi taşır. Attığı her adım, aldığı her nefes kaybettiği sevgiyi ve yitip giden umudu yeniden hatırlatır. İçindeki boşluk onu giderek daha fazla ezer. Elinden gelen tek şey, geri gelmeyecek olanın acısını yüreğinde taşımaktır.

**Kulmırza'nın Yokluğu** Aksatkin'in yüreği büyük bir özlemle yanmaktadır. Kulmırza ona hayaller ve umut vermiştir, ama kader onu elinden almıştır. Aksatkin, Kulmırza'nın kendi halkına karşı cömertliğini ve bilgeliğini hatırlar. Birlikte kurdukları planlar da aklına gelir. Kulmırza her zaman onun yanında olmuş, ona yol göstermiş ve onu korumuştur. Şimdi ise Aksatkin geceleri uyuyamaz. Düşünceleri durmadan Kulmırza'ya gider. Onun yokluğu Aksatkin'in yüreğinde yaşamaya devam eder. Aralarında kurulan bağı bundan sonra kimin koruyacağını düşünür. Bu acı dinmek bilmez; yas, yüreğini bırakmaz.

**Kulmırza'nın Ardından** Aksatkin, sevdiği Kulmırza'nın ardından konuşur. "Ruhum, intikamını al," diye fısıldar. "Seni iki ağabeyim öldürdü. Bu acıya dayanamıyorum. Öte dünyada nerede olursan ol, yaptıklarını onlara hatırlat. İşledikleri suçun ağırlığını onlar da hissetsin."

O gece yurda gelen üç adamı düşünür. Kulmırza'yı çevreleyip ona saldıran bu adamların acımasızlığı gözünün önünden gitmez. İçindeki öfke yeniden kabarır.

"Yaptıklarının cezasını çeksinler! Hak ettikleri karşılığı bulsunlar!" diye haykırır. Kulmırza'nın ruhundan adalet ister. Onun ölümünün ve kendi çektiği acının karşılıksız kalmasını istemez.

**Gerçeğin Unutulmaması** Aksatkin, Kulmırza'nın nasıl öldürüldüğünü herkesin bilmesini ister. Yüksek sesle ağlayarak şöyle seslenir: "Onun nasıl öldüğünü herkes bilsin. Onu kimin öldürdüğünü de öğrensinler. Bu gerçek unutulmasın." Gözlerini tepelere ve ovalara çevirir. Kulmırza'nın ölümünün köy köy, oba oba anlatılmasını ister. Sonra onun mavi atını hatırlar. Atın sağ salım babası Argınbay'a dönmesini diler. O at, Kulmırza'dan geriye kalan canlı bir hatıra olacaktır. Aksatkin'in gözünde artık çevresindeki her şey Kulmırza'nın ölümüne tanıktır. Ağaçlar, meyveler, taşlar, tepeler ve ovalar yaşananları görmüş gibidir. Hiçbiri bu ölümü unutmamalıdır.

**Adaletin Bedeli** Aksatkin yüzünü gökyüzüne kaldırıp adalet ister. "Kulmırza'nın tek suçu beni sevmekti. Başka hiçbir kötülük yapmadı. Buna rağmen ağabeylerim ve akrabalarımız onu öldürdü. Bunun bedelini ödemeliler."

Gelenek gereği ödenmesi gereken kun bedelini de söyler: dokuz at, dokuz deve, dokuz inek, dokuz öküz, dokuz koyun ve dokuz keçi. Ona göre bu bedel, Kulmırza'nın canına karşılık verilmelidir. Böylece işlenen suçun karşılığı ödenmiş ve bozulan denge yeniden kurulmuş olacaktır.

Aksatkin'in yüreği acıyla doludur, ama Kulmırza'yla gurur duymaktan da vazgeçmez. Ona göre Kulmırza, bu yöredeki en iyi insanlardan biridir. Cesareti, onuru ve yiğitliğiyle onun eşi benzeri yoktur. Artık gökyüzüne giden Kulmırza'nın orada huzur bulacağına inanır.

**Aksatkin'in Son Kararı** Aksatkin, Kulmırza'dan sonra yaşamaya devam edemeyeceğini söyler. Kendini yüz kızdan üstün, Kulmırza'nın şerefine ve değerine layık bir kadın olarak görür. Onunla aynı kaderi paylaşmaya karardır. Ruhunu Kulmırza'ya emanet ettiğini, onun ardından bu dünyada tek başına kalma-yacağını söyler. Kulmırza'dan ayrı bir hayat sürmek ona göre mümkün değildir. Ona bağlı olduğu için başka bir erkeğin yanında yaşamayı da kabul etmez. Sonunda Kulmırza'nın ardından gitmeye karar verir. Elindeki bıçağı alır ve hiç tereddüt etmeden göğsüne saplar. Böylece güzel Aksatkin de hayatını kaybeder. Onun ölümüne tanık olanlar, birbirini gerçekten seven iki insanın nasıl bir sona sürüklendiğini görür.

**Sevgileri Ağaçlarda Yaşar** Kulmırza ile Aksatkin öldükten sonra yolun iki tarafına gömülürler. Kulmırza bir tarafa, Aksatkin ise yolun öteki tarafına defnedilir. Kulmırza'nın mezarından uzun ve görkemli bir kavak ağacı çıkar. Dalları gökyüzüne doğru yükselir. Aksatkin'in mezarında ise güçlü ve güzel bir çınar büyür. Rüzgâr estikçe yaprakları hışırdar. İki ağaç birbirinden ayrı durur, fakat dalları zamanla birbirine doğru eğilir. Toprağın altında kökleri birbirine karışır. Böylece ölümün ayıramadığı iki sevgilinin bağı, bu iki ağacın arasında yaşamaya devam eder.

## KARAKTER ANALİZİ

### Aksatkin

Aksatkin, hikâyenin merkezindeki genç Kırgız kıızıdır. Göçebe bir obada büyür; obanın işlerine yardım eder, geleneklerini bilir ve içinde yaşadığı düzeni tanır. Güçlü, güzel ve sevdiğine bağlı bir kız olarak anlatılır. Hayatını belirleyen en önemli şey ise Kulmırza'ya duyduğu sevgidir. Ailesinin verdiği söz, alınan başlık parası ve evlilik geleneği onu sevdiği kişiden vazgeçiremez. Kulmırza öldüğünde de sevgisi sona ermez. Onun ardından yaşamaya devam etmek istememesi, bu sevginin Aksatkin için ne kadar derin olduğunu gösterir.

**Sadık** Aksatkin, Kulmırza'ya bütün kalbiyle bağlıdır. Onunla gizlice buluşur, obaya geldiğinde onunla ilgilenir ve birlikte geçirdikleri kısa zamanları büyük bir değer olarak görür. Kulmırza'nın ölümünden sonra da onu unutmaz. Babasının başka bir erkek önerisini kabul etmemesi bunun en açık göstergesidir. Çünkü Aksatkin için Kulmırza'nın yerini başka biri dolduramaz. Onun bağlılığı yalnızca Kulmırza hayattayken sürmez; ölümünden sonra da devam eder. Sonunda kendi hayatına son vermesi, sevdiği adamdan ayrı bir hayatı kabul etmediğini gösterir.

*Gönlüne Sadık* Aksatkin, ailesinin kararına rağmen kendi duygularından vazgeçmez. Başka bir erkeğe sözlüdür ve babası bunun karşılığında başlık parasını almıştır. Buna rağmen gönlü Kulmırza'dadır. Sevmediği biriyle evlenip hayatını sürdürmek istemez. Babası, Kulmırza'nın yerine başka birini koymayı teklif ettiğinde de bunu kabul etmez. Çünkü onun için sevdiği insanın yerini başka birinin alması mümkün değildir. Aksatkin'in bu tavrı, açık bir isyandan çok kendi içindeki kararlılıkla ilgilidir. Dışarıdan sessiz görünse de ne istediğini bilir ve duygularını inkâr etmeyi kabul etmez.

*Cesur* Aksatkin'in cesareti gösterişli değildir. Korktuğu hâlde doğru bildiğini söylemekten çekinmez. Kulmırza'ya ailesinin verdiği sözü anlatır ve onu karşılaşılabileceği tehlikeler konusunda uyarır. Daha sonra babasının karşısında da açıkça konuşur. Kulmırza'nın yerine başka bir erkeğin konulmasını kabul etmez. Kulmırza öldürüldüğünde ise susup olanları kabullenmez. Onun nasıl öldürüldüğünün herkes tarafından bilinmesini ister ve yapılan haksızlığın karşılıksız kalmaması için adalet talep eder. Bu yönüyle Aksatkin, korkuya rağmen geri adım atmayan bir kızdır.

*Başkaldıran* Aksatkin'in aşkı, yaşadığı toplumun kurallarıyla çatışır. Geleneklere göre bir kızın evleneceği kişiyi ailesi belirler ve başlık parası alındıktan sonra verilen söz daha da bağlayıcı hâle gelir. Kızın bu karara karşı çıkması yalnızca kendi hayatını değil, ailesinin itibarını da etkiler. Ayrıca evlenmemiş bir kızın başka bir erkekle gizlice görüşmesi kabul edilemez bir davranış olarak görülür. Aksatkin bütün bunları bilmesine rağmen Kulmırza ile gizlice görüşür. Sevdiği kişiyi seçmesi, ailesinin kararına uymaması ve ilişkisini sürdürmesi onu geleneklerin karşısında duran bir karakter hâline getirir. Ancak onun başkaldırısı yüksek sesli değildir. Aksatkin topluma meydan okumaktan çok kendi gönlünden vazgeçmeyi reddeder. Bu nedenle onun aşkı, geleneklere karşı sessiz ama güçlü bir direniş olarak ortaya çıkar.

## **Kulmırza**

Kulmırza, hikâyede sevdiği kız uğruna her şeyi göze alan genç bir adamdır. Kırgız-Kıpçak soyundan gelir ve çevresinde saygınlığı vardır. Gücü kadar ağırbaşlılığı ve insanlara karşı cömertliğiyle de tanınır. Aksatkin'la karşılaşmasıyla birlikte hayatının yönü değişir. Aksatkin'in başka birine sözlü olduğunu bilse de bu sevgiden vazgeçmez. Onun için aşk, uzaktan duyulan bir hayranlık değildir; uğruna yola çıkılan, bedeli ne olursa olsun sahip çıkılan bir duygudur. Bu yüzden hikâyenin sonunda Kulmırza yalnızca öldürülen bir genç değil, aşkı yüzünden trajik bir sona sürüklenen onurlu bir kahraman olarak kalır.

*Cesur* Kulmırza'nın cesareti, tehlikeden habersiz olmasından değil, tehlikeyi bilmesine rağmen geri çekilmemesinden gelir. Aksatkin'in ailesinin kendisini istemediğini ve bu ilişkinin başına iş açabileceğini bilir. Yine de uzak yerlerden kalkıp onun bulunduğu obaya gider. Her gelişinde yakalanma ve zarar görme ihtimalini göze alır. Aksatkin'in uyarıları bile onu durdurmaz. Çünkü sevdiği kızdan uzak kalmak, karşılaşacağı tehlikeden daha ağır gelir. Bu nedenle Kulmırza'nın cesareti, hikâyede yiğitliğin yanında sevgiye bağlılığın da bir göstergesidir.

*Kararlı* Kulmırza, Aksatkin'i sevdiğine karar verdikten sonra kolayca geri dönmez. Araya mesafe girer, ailesinin karşı çıkma ihtimali ortaya çıkar, Aksatkin'in başka biriyle evlendirileceğini öğrenir; yine de onu görmekten vazgeçmez. Her defasında yeniden obaya gelir. Bu davranışında bir ısrar vardır, fakat bu yalnızca inat değildir. Kulmırza, sevdiği kızla birlikte olabileceğine inanır ve bunun için elinden geleni yapmak ister. Sonunun ne olacağını tam olarak bilemese de geri adım atmaz. Onu trajik bir kahramana dönüştüren özelliklerden biri de bu kararlılığıdır.

*Aşkına Kapılan* Kulmırza'nın en belirgin çelişkisi burada ortaya çıkar. Gelenekleri ve toplumun kurallarını bilen bir adam olmasına rağmen aşkı ağır basar. Aksatkin'la gizlice görüşür, onunla baş başa kalır ve böylece normalde aşılması hoş karşılanmayan bir sınırı aşar. Oysa evlenmek istiyorsa Aksatkin'in ailesine gidip büyüklerle konuşabilir, işi geleneklere uygun biçimde yürütebilirdi. Fakat Kulmırza için beklemek kolay değildir. Sevdiği kızın başkasına verilmesini kabul edemez. Bu yüzden aklından çok gönlünün peşinden gider. Burada onun hem güçlü hem de zayıf tarafı görülür. Aşkı uğruna büyük bir cesaret gösterir, fakat aynı aşk onu tehlikenin içine de sürükler.

*Geleneklerle Çatışan* Kulmırza'nın yaşadığı asıl sorun yalnızca Aksatkin'in ailesi değildir. Onun aşkı, dönemin evlilik anlayışıyla da karşı karşıya gelir. Aksatkin başka birine sözlüdür ve ailesi bu evlilik için başlık parasını almıştır. Böyle bir durumda Kulmırza'nın onunla gizlice görüşmesi, iki gencin kendi arasında verdiği bir karar olarak görülmez. Mesele doğrudan ailelerin onuruna dokunur. Özellikle Aksatkin'in ağabeyleri için kız kardeşlerinin namusu ve ailenin itibarı korunması gereken bir sorumluluktur. Kulmırza'nın yurda gelip Aksatkin'la görüşmesi bu yüzden onların gözünde ağır bir suç hâline gelir. Sonunda öfke ve aile onuru adına Kulmırza öldürülür. Kulmırza'nın trajedisi, sevdiği kişiden vazgeçmemesidir. Onu kahraman yapan da, sonunu hazırlayan da aynı şeydir: Aksatkin'i sevmesi ve bu sevgiden geri adım atmaması.

## TEMALAR

### Aşk:

#### Aşk ve Töre Arasında

Aksatkin ile Kulmırza'nın hikâyesinde aşk ile töre sürekli karşı karşıya gelir. Kulmırza, Aksatkin'i sevdiği için onu görmekten vazgeçmez. Gizlice obaya gelir ve onunla buluşur. Aksatkin da onu geri çevirmez. İkisi için yaptıkları yanlış değildir; çünkü birbirlerini sevmektedirler. Ancak aileleri ve çevreleri bu ilişkiye aynı gözle bakmaz.

Aksatkin başka birine sözlüdür. Babası başlık parasını almış ve karşı tarafa söz vermiştir. Bu nedenle Aksatkin'in Kulmırza ile görüşmesi ailesi için büyük bir sorun sayılır. Aksatkin bir yandan ailesini üzmemek istemez, bir yandan da sevdiği kişiden vazgeçemez. İki taraf arasında kalır.

Kulmırza'nın durumu da farklı değildir. Aksatkin'i sevdiği için geleneklere uygun yolu beklemez ve onun yanına gizlice gider. Böylece hem kendisini hem de Aksatkin'i tehlikeye atar. Onun yaptığı sevgi açısından anlaşılır, fakat toplumun kurallarına göre kabul edilemezdir.

Aksatkin'in ağabeyleri ise Kulmırza'yı öldürerek ailelerinin onurunu koruduklarını düşünür. Fakat bu davranış bir insanın ölümüne yol açar. Böylece töreyi korumak isterken büyük bir haksızlık yaparlar.

Hikâyede herkes kendi doğrusunun peşinden gider. Kulmırza aşkını, Aksatkin sevgisini, ağabeyleri ise aile onurunu korumaya çalışır. Fakat bu seçimlerin sonunda iki genç de hayatını kaybeder. Hikâye, aşk ile töre arasında kalan insanların nasıl büyük bir acıya sürüklendiğini gösterir.

*Örnek Sahne:* Aksatkin yurdun önünde Kulmırza'nın atıyla ilgilenirken onun yanına geldiğini fark eder. Eyerini düzeltip üzensini bağlarken bir an elleri birbirine değerek Aksatkin'in içine hem sevinç hem de tedirginlik düşer. Çevrede onları gören biri var mı diye bakar. Kulmırza ise ona yaklaşarak kısa bir süre sarılır. Aksatkin da kendini onun kollarında bulur. Birbirlerine baktıklarında söyleyecekleri sözlerle gerek kalmaz. O an ikisi için obadaki bütün sesler sanki uzaklaşır; geriye yalnızca aralarındaki sevgi kalır.

#### Aşkın Bedeli

Aksatkin ile Kulmırza'nın hikâyesinde en büyük sorun, birbirlerini sevmeleri değil, bu sevgiyi yaşadıkları toplumun kabul etmemesidir. Kulmırza, Aksatkin'i sevdiği için onun yanına gider. Aksatkin da onu geri çevirmez. İkisi için bu buluşmaların anlamı bellidir: birbirlerini görmek ve sevdikleri insanla birkaç saat olsun birlikte olmak. Fakat aileleri için aynı şey söz konusu değildir.

Kulmırza'nın Aksatkin'in yanına gizlice gelmesi, o dönemin töresine uymaz. Aksatkin'in başka birine verilmiş olması ve ailesinin bu evlilik için söz vermesi işleri daha da zorlaştırır. Kulmırza bunları bildiği hâlde geri durmaz. Aksatkin da sevdiği adamı kapısından çeviremez. Böylece ikisi, kendi istekleriyle toplumun onlardan bekledikleri arasında kalır.

Aksatkin'in içinde de büyük bir sıkıntı vardır. Babasının sözünü çiğnemek istemez, fakat Kulmırza'dan da vazgeçemez. Sevmediği biriyle evlenmek onun için yalnızca bir evlilik meselesi değildir; kendi hayatından vazgeçmek anlamına gelir. Bu yüzden Kulmırza'yı seçer. Bu seçim ailesi için ağır bir sonuç doğurur.

Ağabeyleri ise meseleyi farklı görür. Onlara göre kız kardeşlerinin davranışı aileye sürülmüş bir lekedir. Kulmırza'yı öldürerek bu lekeyi temizlediklerini düşünürler. Fakat bir insanın öldürülmesiyle aile onuru korunmuş olmaz. Tam tersine, iki gencin hayatı yıkılır ve geride daha büyük bir acı kalır.

Bu nedenle hikâyede tek bir tarafı tamamen suçlu, diğerini tamamen haklı görmek kolay değildir. Kulmırza'nın aşkı gerçek, Aksatkin'in bağlılığı samimidir; fakat ikisinin yaptığı seçimler içinde yaşadıkları düzenle çatışır. Ağabeyleri de töre adına hareket eder, fakat bunun bedeli bir insanın hayatı olur. Hikâye, insanın kendi hayatını seçmek istemesiyle toplumun onun adına karar vermesi arasındaki çatışmayı anlatır.

*Örnek Sahne:* Aksatkin ile Kulmırza birlikte yemek yerler. Birbirlerine takılır, sessizce konuşur ve kısa süreliğine dertlerini unuturlar. Kulmırza gitme vakti geldiğinde Aksatkin onu uğurlar. O gittikten sonra kızın içindeki sevinç de uzun sürmez. Annesinin evinde, başını yastığa koyduğunda yeniden düşünmeye başlar: Bir tarafta sevdiği Kulmırza, diğer tarafta babasının verdiği söz vardır. O gece Aksatkin'in aklından aynı soru geçer: Sevdiği insanı mı dinlemeli, yoksa ailesinin istediği hayata mı razı olmalı?

## **Evlilik:**

### Evlilik ve Töre

Kırgızlarda evlilik, eskiden yalnızca iki gencin vereceği bir karar değildi. Bir kızın kiminle evleneceğine ailesi de karar verirdi. Aileler birbirine denk olmaya önem verir, karşı tarafın soyuna, varlığına ve toplumdaki yerine bakardı. "Dengi dengine" sözü de bu anlayışı anlatır. Evlenecek kişilerin birbirine uygun olması, ailelerin de birbirine denk görülmesi önemlidir. Çünkü evlilikle yalnızca iki insan değil, iki aile de birbirine bağlanırdı.

Bazen bu bağ çocuklar daha doğmadan kurulurdu.

Bel kuda denilen gelenekte iki aile, çocukları henüz dünyaya gelmeden ileride onları evlendirmek üzere anlaşabiliirdi. Böyle bir söz, aileler arasındaki bağı güçlendirmek, eski dostlukları sürdürmek veya yaşanan bir anlaşmazlığın ardından barışmak için verilebilirdi.

Bir başka gelenek ise beshik kuda idi. Çocuklar daha beşikteyken aileler onların ileride evlenmesine karar verebilirdi. Böyle bir anlaşmadan sonra damadın ailesi başlık için hazırlık yapmaya başlardı. Zaman içinde hayvanlar, altın ve başka değerli şeyler kız tarafına verilir. Kız evlenip eşinin ailesine katıldığında ise bu süreç tamamlanırdı.

Soy bağı da evlilikte önemlidir. Yedi kuşağa kadar aynı soydan gelen kişiler birbirleriyle evlenemezdi. Bu yüzden herkes kendi soyunu ve akrabalarını bilirdi. Büyükler çocuklarına atalarının kim olduğunu anlatır, hangi ailelerle akraba olduklarını öğretirdi. Böylece yakın akrabalar arasında evlilik yapılmasının önüne geçilirdi. Soyunu bilmek, yalnızca geçmişini öğrenmek değil, kiminle evlenebileceğini bilmek açısından da önemlidir.

*Örnek sahne:* Aksatkin'in yaşadığı durumu anlamak için bu gelenekleri bilmek gerekir. Onun evliliği de kendi isteğine bırakılmamıştır. Babası başka bir aileyle anlaşmış, başlık alınmış ve büyükler bu evliliğe onay vermiştir. Hayvanlar ve altınlar bu anlaşmanın bir parçasıdır.

Aksatkin, Kulmırza'yı sevmesine rağmen içinde bulunduğu durumu bilir. Onunla gizlice buluşmalarının kavga ve anlaşmazlığa yol açabileceğinden korkar. Çünkü artık yalnızca kendi duyguları söz konusu değildir. Babasının verdiği söz, ailesinin itibarı ve iki aile arasındaki anlaşma da işin içindedir.

Kulmırza'ya kendisinin başka birine sözlü olduğunu anlatır. Babasının ve ağabeylerinin mala önem verdiğini, bu nedenle başlık karşılığında bu evliliğe razı olduklarını söyler. Büyükler kararlarını vermiştir, fakat Aksatkin'in gönlü bu karara uymaz.

Bir tarafta ailesinin verdiği söz, diğer tarafta sevdiği Kulmırza vardır. Aksatkin ne ailesini karşısına almak ister ne de sevdiği adamdan vazgeçebilir. Onun asıl çıkmazı budur. Ailesi için bu bir evlilik anlaşmasıdır; Aksatkin içinse kendi hayatını belirleyecek bir karardır.

## **Kader: Çaresizlik**

Destanda kader ve çaresizlik, Aksatkin ile Kulmırza'nın yaşadıkları üzerinden görülür. Birbirlerini gerçekten sevmelerine rağmen birlikte olmaları kolay değildir. Çünkü onların hayatını sadece kendi kararları belirlemez. Ailelerin verdiği sözler, evlilik gelenekleri ve toplumun düşünceleri de onların önündedir.

Aksatkin bu durumun içinde en çok sıkışan kişidir. Kulmırza'yı sevmesine rağmen ailesinin kararına karşı çıkamaz. Babası onun için başka bir evlilik konusunda anlaşmıştır ve başlık da alınmıştır. Aksatkin, bir yandan ailesini karşısına almak istemezken diğer yandan sevdiği kişiden vazgeçmek istemez. Ne yaparsa yapsın bir tarafı yaralayacağını bilir.

Kulmırza ise Aksatkın'dan vazgeçmez. Tehlikeyi bilmesine rağmen onu görmeye devam eder. Onun için aşkından vazgeçmek, kendi duygularına ihanet etmek gibidir. Fakat bu ısrarı sonunda hayatına mal olur. Öldürülmesi, onların içinde bulunduğu düzenin ne kadar sert olduğunu gösterir.

Kulmırza'nın ölümünden sonra Aksatkın'ın da tutunacak bir şeyi kalmaz. Babası ona başka bir erkekle evlenmesini teklif eder, fakat Aksatkın bunu kabul etmez. Sevdığı insanın yerine başka birini koyamayacağını düşünür. Onun için Kulmırza'nın ölümüyle kendi hayatı da anlamını kaybetmiştir.

Destanın sonunda iki âşığın ayrı yerlere gömülmesi ve mezarlarının üzerinde birbirine doğru uzanan iki ağacın büyümesi dikkat çeker. Hayattayken kavuşamayan Aksatkın ile Kulmırza, bu şekilde sembolik olarak yeniden birbirlerine yaklaşır.

*Örnek Sahne:* Aksatkın, Kulmırza'ya ailesinin onu başka birine vereceğini anlatır. Babası başlık karşılığında söz vermiş, büyükler de bu evliliği kabul etmiştir. Aksatkın, Kulmırza'yı sevmesine rağmen bu kararın karşısında ne yapacağını bilemez. Kulmırza ise ondan vazgeçmeyeceğini söyler. Aksatkın, başlarına kötü bir şey gelmesinden korkarak onu uyarır. Bu konuşmada ikisinin de birbirini sevdiği, fakat aile ve töre karşısında ne kadar çaresiz kaldığı açıkça görülür.

#### **Adalet: İntikam**

Kulmırza'nın öldürülmesiyle birlikte destanda intikam ve adalet konusu öne çıkar. Aksatkın, sevdiği insanın elinden alınmasını kabul edemez. Kardeşlerinin Kulmırza'yı öldürdüğünü bilir ve onların yaptıklarının karşılıksız kalmasını istemez. Yaşadığı acı, zamanla büyük bir öfkeye dönüşür.

Aksatkın'ın en büyük isteği, Kulmırza'nın ölümünün unutulmamasıdır. İnsanların onun nasıl öldürüldüğünü ve kimlerin elinden öldüğünü bilmesini ister. Bunun için çevresindeki insanlara, dağlara, taşlara, ağaçlara ve hatta Kulmırza'nın atına seslenir. Sanki bütün dünya bu olayın tanığı olsun ister.

Destanda kun geleneği de burada karşımıza çıkar. Bir kişinin öldürülmesi, iki aile arasında kapanması gereken bir hesap olarak görülür. Aksatkın, Kulmırza'nın ölümünün karşılığının verilmesini ister ve gelenek gereği ödenecek bedelden söz eder. Dokuz at, dokuz deve, dokuz sığır, dokuz öküz, dokuz koyun ve dokuz keçi sayması, o dönemdeki geleneksel anlayışı gösterir.

Fakat Aksatkın'ın derdi yalnızca mal veya para değildir. Kulmırza'nın hayatının hiçbir bedelle geri getirilemeyeceğini bilir. Onun asıl istediği, Kulmırza'nın suçsuz olduğunun bilinmesi ve öldürülmesinin unutulmamasıdır. Sevdığı adamın tek suçunun kendisini sevmek olduğunu düşünür.

Bu nedenle Aksatkın'ın ağzı hem yas hem de öfke taşır. Bir yandan Kulmırza'nın ardından ağlar, diğer yandan onu öldürenlerden hesap sorulmasını ister. Onun sözlerinde sevdiği insanı koruyamamanın acısı da vardır. Kulmırza hayatta değildir, fakat Aksatkın onun adının ve başına gelenlerin unutulmasını izin vermek istemez.

*Örnek Sahne:* Kulmırza'nın ölümünden sonra Aksatkın başında ağlayarak ağıt yakar. Kardeşlerine öfkelenir ve yaptıkları kötülüğün karşılıksız kalmamasını ister. Kulmırza'nın kimseye kötülük etmediğini, tek suçunun kendisini sevmek olduğunu söyler. Onun nasıl öldürüldüğünü herkesin bilmesini ister. Ardından kun bedelinden söz eder ve kardeşlerinin bu ölümün hesabını vermesi gerektiğini söyler. Aksatkın'ın sözlerinde Kulmırza'ya duyduğu özlem kadar, kardeşlerine karşı duyduğu öfke de vardır.

#### **Göçebelik: Göçebe Yaşamın Destandaki Yeri**

Destanda Kırgızların göçebe yaşamı, yalnızca arka planda duran bir yaşam biçimi olarak verilmez. İnsanların günlük hayatını, birbirleriyle ilişkilerini ve dünyaya bakışlarını belirleyen temel unsurlardan biri olarak karşımıza çıkar.

Baharın gelmesiyle birlikte ailelerin yaylaya doğru yola çıkması, hayatın mevsimlere göre düzenlendiğini gösterir. İnsanlar bulundukları yere bağlı kalmaz; hayvanları, eşyaları ve yurtlarıyla birlikte yeni bir yaşam alanına taşınırlar.

Bu yaşamın merkezinde yurt vardır. Yurdun sökülüp başka yerde yeniden kurulması, göçebe hayatın hareketli yapısını açıkça gösterir. Yurt yalnızca barınılan bir yer değildir; ailenin bir araya geldiği, misafirin ağırlandığı ve günlük hayatın sürdüğü yerdir. Bu nedenle destanda yurt, aile sıcaklığını ve düzenini de temsil eder.

Atlar ve diğer hayvanlar da destanda önemli bir yere sahiptir. At, ulaşım sağlamanın ötesinde güç, itibar ve özgürlüğü temsil eder. Kulmırza'nın atına gösterilen özen bile onun nasıl bir insan olduğunu anlatan

ayrıntılardan biridir. Hayvanların bakımı, göç sırasında yük taşımaları ve ailenin geçimini sağlamaları, insanların doğayla ne kadar iç içe yaşadığını gösterir.

Destanda kımız, misafirlik ve gençlerin oyunları da bu hayatın sosyal yönünü ortaya koyar. Misafire kımız sunulması, yalnızca bir içecek ikramı değildir; konuğa verilen değer göstergesidir. Akçölmök ve selkinçek gibi oyunlar ise özellikle gençlerin bir araya geldiği, eğlendiği ve birbirleriyle yakınlaştığı ortamları gösterir.

Bununla birlikte destan, göçebe hayatını yalnızca huzurlu ve özgür bir yaşam olarak sunmaz. Aile, soy, töre ve toplumun beklentileri de bireyin hayatında güçlü bir yere sahiptir. Aksatkın'ın yaşadığı aşk ile ailesinin verdiği evlilik sözü arasındaki çatışma bunun en açık örneğidir. Böylece göçebe yaşam, destanda doğayla uyumun yanında toplumsal düzenin de belirleyici olduğu bir hayat biçimi olarak anlatılır.

*Örnek Sahne:* Bahar geldiğinde oba yaylaya çıkmak için hazırlanmaya başlar. Develere yükler bağlanır, atlar hazırlanır, yurdun eşyaları toplanır. Herkes kendi işini yaparken Cazı-Keçüü yolu yavaş yavaş hareketlenir. Yaylaya vardıklarında önce yurt kurulur. Ahşap kafesler birleştirilir, direkler kaldırılır ve yere halılar serilir. Kadınlar kımız hazırlarken erkekler hayvanlarla ilgilenir. Çocuklar ise çevrede koşup oynar. Böylece destanda göçebe yaşamın yalnızca yer değiştirmekten ibaret olmadığı; ailenin, hayvanların ve obanın birlikte hareket ettiği bir hayat olduğu gösterilir.